

Εγώ και η κοινωνία – Η Ευρωπαϊκή Ένωση: αξίες, δεσμοί και δημοκρατική συμμετοχή

Σχέδιο μαθήματος (ΣΤ΄ Δημοτικού)

1. Θέμα: Εγώ και η κοινωνία: Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως κοινότητα αξιών, δικαιωμάτων και συνεργασίας

Βασικοί θεματικοί άξονες: Ευρωπαϊκή ταυτότητα – Κοινές αξίες – Δημοκρατία – Ανθρώπινα δικαιώματα – Αλληλεγγύη – Κράτος δικαίου – Συνεργασία μεταξύ χωρών – Ενεργή ευρωπαϊκή πολιτειότητα

2. Τάξη: ΣΤ΄ Δημοτικού

3. Ομάδα-στόχος: Μαθητές που φοιτούν σε ελληνικό δημοτικό σχολείο σε πολυπολιτισμικό και πολύγλωσσο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων μαθητών από διαφορετικά πολιτισμικά, θρησκευτικά και εθνικά υπόβαθρα.

4. Τύπος μαθήματος: Μάθημα που στοχεύει στην εισαγωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πολιτικής και αξιακής κοινότητας, στην κατανόηση των δημοκρατικών δεσμών και της συνεργασίας, και στην καλλιέργεια επίγνωσης των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της πολιτειότητας. Πρόκειται για εννοιολογικό, συζητητικό και αξιακά προσανατολισμένο μάθημα, όχι για μάθημα απομνημόνευσης δεσμικών λεπτομερειών.

5. Διάρκεια: 45 λεπτά

6. Βασικοί όροι και έννοιες: Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρώπη, συνεργασία, δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα, αλληλεγγύη, κράτος δικαίου, δεσμοί, ευρωπαϊκή πολιτειότητα, συμμετοχή, κοινές αξίες, λήψη αποφάσεων

7. Παιδαγωγικές μέθοδοι

- Εννοιολογική συζήτηση με καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού
- Χρήση απλουστευμένων δεσμικών μοντέλων
- Σύγκριση: εθνικό επίπεδο και ευρωπαϊκό επίπεδο
- Συλλογισμός βασισμένος σε μελέτες περίπτωσης
- Αναστοχασμός και διάλογος

- Διαπολιτισμική και συμπεριληπτική οπτική

Εστίαση: κατανόηση ιδεών, εξήγηση σχέσεων, ηθικός και πολιτειακός συλλογισμός.

8. Διδακτικά μέσα

- Χάρτης της Ευρώπης / των κρατών-μελών της ΕΕ
- Σημαία και σύμβολα της ΕΕ
- Οπτικά διαγράμματα με τους δεσμούς της ΕΕ σε απλουστευμένη μορφή
- Σύντομα επεξηγηματικά κείμενα που διαβάσει ο/η εκπαιδευτικός
- Προφορικά σενάρια και περιπτώσεις
- Βασικές έννοιες εμφανείς στον πίνακα ή στην οδόνη

9. Στόχοι

Εκπαιδευτικοί στόχοι: Οι μαθητές θα μάθουν να:

- Εξηγούν τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και γιατί υπάρχει.
- Αναγνωρίζουν βασικές ευρωπαϊκές αξίες.
- Κατανοούν τον ρόλο των δεσμών στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων.
- Κατανοούν την έννοια της ευρωπαϊκής πολιτειότητας.

Διαπλαστικοί στόχοι: Οι μαθητές θα μάθουν να:

- Σέβονται τη διαφορετικότητα μέσα στην Ευρώπη.
- Εκτιμούν τη συνεργασία και την αλληλεγγύη.
- Αναπτύσσουν δημοκρατική σκέψη.
- Βλέπουν τον εαυτό τους ως μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής κοινότητας.

10. Διαθεματικές συνδέσεις: Αγωγή του Πολίτη, Ιστορία, Γεωγραφία, Ηθική / Αξιακή Αγωγή, Γλωσσική Ανάπτυξη, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

11. Αναμενόμενα αποτελέσματα

Στο τέλος του μαθήματος οι μαθητές θα μπορούν να:

- Περιγράφουν την Ευρωπαϊκή Ένωση ως κοινότητα αξιών.
- Ονομάζουν βασικές δημοκρατικές αρχές της ΕΕ.
- Εξηγούν γιατί η συνεργασία μεταξύ χωρών είναι σημαντική.
- Δείχνουν επίγνωση της ευρωπαϊκής πολιτειότητας και της συμμετοχής.

12. Προετοιμασία εκπαιδευτικού

Ο/Η εκπαιδευτικός προετοιμάζει: χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απλουστευμένες εξηγήσεις για τους δεσμούς της ΕΕ, σύντομα κείμενα για τις ευρωπαϊκές αξίες και καθοδηγητικές ερωτήσεις για συζήτηση και αναστοχασμό.

13. Δομή μαθήματος

Α. Εισαγωγή – Ενεργοποίηση προηγούμενης γνώσης (6 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τη σημαία της ΕΕ, χάρτη της Ευρώπης και εικόνες μαθητών από διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες.

Ερωτήσεις: Τι κοινό έχουν οι ευρωπαϊκές χώρες; Γιατί μπορεί οι χώρες να επιλέγουν να συνεργάζονται; Μπορεί η συνεργασία να κάνει τη ζωή ευκολότερη ή δικαιότερη;

Μεταβατική φράση: «Σήμερα θα μάθουμε για την Ευρωπαϊκή Ένωση ως κοινότητα που βασίζεται σε κοινές αξίες, συνεργασία και δημοκρατικές αποφάσεις.»

14. Βασικές έννοιες – Θεωρητικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια ιδιαίτερη κοινότητα που δημιουργήθηκε από ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες επέλεξαν να συνεργάζονται στενά. Δεν είναι ένα ενιαίο κράτος, αλλά μια ένωση που βασίζεται σε κοινές αξίες, κοινούς στόχους και δημοκρατικές αρχές.

Δημιουργήθηκε για να προωθήσει την ειρήνη, τη συνεργασία και τη σταθερότητα μετά από περιόδους συγκρούσεων στην Ευρώπη.

Στον πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται κοινές αξίες, όπως ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτές οι αξίες καθοδηγούν τον τρόπο λήψης αποφάσεων και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι άνθρωποι μέσα στην Ένωση. Ισχύουν για όλα τα κράτη-μέλη και αποτελούν το ηθικό θεμέλιο της ευρωπαϊκής συνεργασίας.

Η δημοκρατία είναι κεντρική αρχή της ΕΕ. Οι αποφάσεις λαμβάνονται μέσω δεσμών που εκπροσωπούν τους πολίτες και τις κυβερνήσεις. Αν και οι δεσμοί λειτουργούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο σκοπός τους είναι παρόμοιος με εκείνον των δημοκρατικών δεσμών κάθε χώρας: να εκπροσωπούν τους ανθρώπους, να δημιουργούν κανόνες και να προστατεύουν δικαιώματα.

Οι βασικοί δεσμοί της ΕΕ είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που εκπροσωπεί τους πολίτες της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που εργάζεται για το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον, και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου τα κράτη-μέλη συνεργάζονται και αποφασίζουν

από κοινού. Οι δεσμοί αυτοί συνεργάζονται για να εξισορροπούν διαφορετικά συμφέροντα και να διασφαλίζουν τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων.

Η ευρωπαϊκή πολιτειότητα συμπληρώνει την εθνική πολιτειότητα. Προσφέρει πρόσθετα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα μετακίνησης, σπουδών και εργασίας σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και το δικαίωμα συμμετοχής σε δημοκρατικές διαδικασίες. Περιλαμβάνει επίσης ευθύνες, όπως ο σεβασμός των κοινών αξιών και των δημοκρατικών κανόνων.

Η αλληλεγγύη είναι βασική έννοια στην ΕΕ. Σημαίνει αμοιβαία υποστήριξη, ιδιαίτερα σε περιόδους δυσκολίας. Η συνεργασία μεταξύ χωρών βοηθά στη μείωση ανισοτήτων, προωθεί την ανάπτυξη και ενισχύει την ειρήνη. Η αλληλεγγύη δείχνει ότι οι προκλήσεις αντιμετωπίζονται αποτελεσματικότερα μαζί παρά μεμονωμένα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται την πολιτισμική διαφορετικότητα. Παρότι οι χώρες έχουν διαφορετικές γλώσσες, παραδόσεις και ιστορίες, οι κοινές αξίες τους επιτρέπουν να συνυπάρχουν ειρηνικά. Η διαφορετικότητα θεωρείται δύναμη και όχι πρόβλημα.

Παιδαγωγικές σημειώσεις για τον/την εκπαιδευτικό

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως πολιτειακή και αξιακή κοινότητα: Η ΕΕ δεν πρέπει να παρουσιαστεί κυρίως ως γραφειοκρατική δομή, αλλά ως απάντηση σε ιστορικές συγκρούσεις, ως πλαίσιο ειρήνης και συνεργασίας και ως κοινότητα που βασίζεται σε συμφωνημένες ηθικές αρχές.

Οι μαθητές ωφελούνται όταν κατανοούν ότι η συνεργασία είναι επιλογή, οι κοινές αξίες την καθιστούν δυνατή, η διαφωνία υπάρχει αλλά ο διάλογος είναι η λύση. Αυτή η προσέγγιση υποστηρίζει τη δημοκρατική σκέψη και αποθαρρύνει απλουστευτικές αντιδéseis «εμείς» και «οι άλλοι».

2. Ευρωπαϊκές αξίες: Οι αξίες της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας, του κράτους δικαίου και της αλληλεγγύης πρέπει να παρουσιαστούν ως καθοδηγητικές αρχές με πρακτικές συνέπειες στην καθημερινή ζωή. Συνδέστε τις με καταστάσεις που οι μαθητές κατανοούν, όπως δίκαιοι κανόνες, ίση μεταχείριση και βοήθεια προς άλλους.

3. Διδασκαλία των δεσμών της ΕΕ με ηλικιακά κατάλληλο τρόπο: Οι δεσμοί εισάγονται λειτουργικά και όχι τεχνικά. Η έμφαση δίνεται στο τι κάνουν οι δεσμοί και όχι στις λεπτομερείς διαδικασίες εκλογής ή δομής τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν αναλογίες όπως το σχολικό συμβούλιο ή οι εκπρόσωποι τάξης.

4. Δημοκρατία και λήψη αποφάσεων σε πολυεθνικό πλαίσιο: Οι μαθητές διερευνούν ότι η δημοκρατία περιλαμβάνει συμβιβασμό, ότι δεν ικανοποιούν όλες οι αποφάσεις όλους και ότι οι δίκαιες διαδικασίες είναι πιο σημαντικές από τις ατομικές προτιμήσεις.

5. Ευρωπαϊκή πολιτειότητα: Παρουσιάζεται ως πρόσθετη και όχι ως αντικατάσταση της εθνικής ταυτότητας. Βασίζεται στη συμμετοχή και στις αξίες και συνδέεται με δικαιώματα και ευθύνες. Αποφεύγεται η ιδέα μιας ενιαίας «ευρωπαϊκής κουλτούρας» και τονίζεται ο πλουραλισμός.

6. Αλληλεγγύη και συνεργασία ως πολιτειακές δεξιότητες: Η αλληλεγγύη παρουσιάζεται ως αμοιβαία υποστήριξη, κοινή ευθύνη και μακροπρόθεσμη συνεργασία, όχι απλώς ως φιλανθρωπία.

7. Διαπολιτισμικό παιδαγωγικό πλαίσιο: Σε πολυπολιτισμική τάξη, το μάθημα στηρίζει τη συμπεριληπτική διαμόρφωση ταυτότητας, τον σεβασμό των διαφορών και το κοινό πολιτειακό έδαφος.

15. Ενδεικτικά κείμενα και μελέτες περίπτωσης

Ενημερωτικό κείμενο – Ευρωπαϊκές αξίες: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται σε κοινές αξίες, όπως η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ισότητα και η συνεργασία. Αυτές οι αξίες βοηθούν διαφορετικές χώρες να ζουν και να εργάζονται μαζί ειρηνικά.»

Μελέτη περίπτωσης 1 – Συνεργασία στην Ευρώπη: Πολλές ευρωπαϊκές χώρες αντιμετωπίζουν μια φυσική καταστροφή. Κάποιες επηρεάζονται περισσότερο από άλλες. Η ΕΕ αποφασίζει να βοηθήσει μοιράζοντας πόρους και υποστήριξη. Εστίαση: αλληλεγγύη – συνεργασία – κοινή ευθύνη.

Μελέτη περίπτωσης 2 – Μία απόφαση, πολλές χώρες: Ένας νέος περιβαλλοντικός κανόνας συζητείται σε επίπεδο ΕΕ. Κάποιες χώρες ανησυχούν για το κόστος, ενώ άλλες εστιάζουν στην προστασία της φύσης. Η απόφαση πρέπει να εξισορροπήσει διαφορετικές ανάγκες.

Ερωτήσεις: Γιατί είναι δύσκολο να λαμβάνονται αποφάσεις για πολλές χώρες; Γιατί είναι σημαντικός ο συμβιβασμός; Πώς καθοδηγούν οι κοινές αξίες τις αποφάσεις;

Εστίαση: δημοκρατία – συμβιβασμός – δικαιοσύνη – συνεργασία.

16. Προαιρετικός εμπλουτισμός

- Δημιουργία «Χάρτη Ευρωπαϊκών Αξιών».
- Σύγκριση σχολικών κανόνων με ευρωπαϊκούς κανόνες.

- Σύντομος αναστοχασμός: «Τι σημαίνει για μένα να είμαι Ευρωπαίος πολίτης;»

17. Παραλλαγές – Παιχνίδι ρόλων

Παιχνίδι ρόλων – «Συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου»: Οι μαθητές εκπροσωπούν διαφορετικές χώρες και συζητούν ένα κοινό ζήτημα, με στόχο να καταλήξουν σε δίκαιη απόφαση. Εστίαση: δημοκρατικός διάλογος, διαπραγμάτευση, λήψη διαφορετικής οπτικής.

19. Πηγές πληροφόρησης

European Commission. (2020). The EU & me: A guide for young learners. Publications Office of the European Union.

European Parliament. (2019). Build your Europe! Educational toolkit.

Council of Europe. (2018). Reference framework of competences for democratic culture: Volume 1 – Context, concepts and model. Council of Europe Publishing. <https://www.coe.int>

Council of Europe. (2016). Competences for democratic culture: Living together as equals in culturally diverse democratic societies. Council of Europe.